

*Van bang
in de
Bijlmer tot
blij met de
tandarts*

Verhalen over wetenschap

Samengesteld door Elsje Fourie en Christin Hoene.

Vertaald door Josje Weusten.

Van bang in de Bijlmer tot blij met de tandarts

Verhalen over wetenschap

Samengesteld door: Elsje Fourie en Christin Hoene

Vertaald door: Josje Weusten

© 2026 de auteurs

Versie: 2026-01

Publicatiedatum: Januari 2026

ISBN: 9789403836041

DOI: 10.26481/mup.2602

Vormgeving & omslag: TDZuiderlicht

Omslagontwerp: Sarah Anschütz

Achterflaptekst: Eva Durlinger

Uitgegeven door: Maastricht University Press, Nederland

Download, lees of koop: <https://doi.org/10.26481/mup.2602>

Dit werk is gepubliceerd als open access-uitgave en valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken 4.0 Internationaal (CC BY-NC-ND 4.0) licentie © 2026, uitgegeven door Maastricht University Press namens de auteurs.

De Engelstalige editie van dit werk is eveneens verkrijgbaar:

Titel: The Stories We Tell

ISBN (English edition): 9789403844145

DOI (English edition): 10.26481/mup.2601

Maastricht University

Universiteitsfonds Limburg
| SWOL |

Inhoud

01-10

- 6.** *Introductie / Elsje Fourie, Christin Hoene & Josje Weusten*

11-20

- 12.** *Handelaars in eenzaamheid / Johan Adriaensen*
16. *Ghana is anders / Sarah Anschütz*

21-30

- 22.** *Kijken en bekeken worden in een schoenenfabriek in Addis Ababa / Elsje Fourie*
28. *Een heel bijzonder verjaardagscadeau / Christin Hoene*

31-40

- 32.** *In de periferie / Ferenc Laczó*
37. *Ochtend in Rijeka / Brigitte Le Normand*

41-50

42. Encounters of the third kind:
Veldonderzoek in de Bijlmer /
Valentina Mazzucato

46. Een ontmoeting met 'de Ander' /
Inge Melchior

51-60

51. Boeren versus foodies? / *Maud
Oostindie*

55. De levensloop van een racebaan /
Marie Rickert

59. Hoe artistiek onderzoek schuurt /
Inge Römgens

61-70

65. Portret van een museum /
Emilie Sitzia

69. Crypto / *Aneta Spendzharova*

71-80

73. Lange adem / *Paul Stephenson*

78. Een bed delen in een heilige
Senegalese stad / *Karlien
Strijbosch*

81-90

82. De jacht op amusement op
Chinese sociale media /
Yiming Wang

86. Dromen ingenieurs over
elektrische mensen? / *Jacob Ward*

90. Tandzorgen / *Sally Wyatt*

91-100

94. Bruine data met een geurtje /
Ragna Zeiss

Intro- ductie

Elsje Fourie, Christin Hoene & Josje Weusten

Time comes into it
Say it. Say it.
The universe is made of stories,
not of atoms.

Muriel Rukeyser, The Speed of Darkness¹

Wetenschappers, en vooral onderzoekers uit de sociale en de geesteswetenschappen, worden in de publieke opinie vandaag de dag vaak afgeschilderd als ivoren-toren-geleerden. Dat beeld klopt echter niet met de werkelijkheid. De wetenschap is juist uitermate betrokken bij de samenleving, of beter gezegd, staat er middenin, is er onderdeel van. De verhalen in deze bundel maken dit zichtbaar door een kijkje in de keuken van wetenschappers te geven en bieden zo een noodzakelijk tegenwicht aan bestaande clichés.

Het concrete idee voor dit boek ontstond toen een van de redacteuren, Elsje Fourie, na het afronden van een cursus creatief schrijven en een manuscript voor een roman tijdens een sabbatical, terugkwam op kantoor en haar nieuwe vaardigheden graag met collega's wilde delen. Er volgden drie workshops creatief schrijven bij FASoS. Tijdens die workshops stelden de deelnemers zich op verrassende en inspirerende manieren open voor elkaar. Het enthousiasme was zo groot dat werd besloten om het project daar niet te laten eindigen, maar een aantal van de stukken die we samen hadden geschreven te verzamelen in een bloemlezing.

Het project kreeg een mederedacteur, Christin Hoene, die als onderzoeker ervaring heeft met het analyseren van literatuur en het schrijven van eigen creatief werk. Een kunstzinnig getalenteerde collega, Sarah Anschütz, ontwierp de prachtige cover.

De verhalen in deze bundel zijn dus afkomstig van medewerkers die destijds verbonden waren aan de Faculteit der Cultuur- en Maatschappijwetenschappen (FASoS) van de Universiteit Maastricht (UM). Binnen deze faculteit zijn verschillende sociaal- en geesteswetenschappelijke disciplines verenigd, grofweg variërend van filosofie, letteren, taalkunde, geschiedenis, kunstwetenschappen en sociologie tot politieke wetenschappen, gender- en diversiteitsstudies, techniekwetenschappen, *global studies* en antropologie. Die diversiteit is terug te zien in de bijdragen.

² Gutkind, L. (2023). *What is Creative Nonfiction? Creative Nonfiction*. <https://creativenonfiction.org/what-is-cnfi/>.

³ Daarvan variëren de definities, maar in wezen gaat het om het nakomen van een onuitgesproken contract met de lezer.

Ondanks de disciplinaire verschillen, delen de auteurs de overtuiging dat het belangrijk is om de fysieke aard van dingen te onderzoeken, en om eveneens te kijken naar de verhalen die we daarover vertellen. Niet voor niets is het gedicht *The Speed of Darkness* van Rukeyser het motto van deze bundel. De geciteerde dichtregels maken duidelijk dat verhalen ons omringen als waterdruppels of luchtmoleculen en dat het universum – en daarom wij ook – zelfs tot op zekere hoogte uit verhalen bestaan. We geven immers betekenis aan onze levens en de wereld om ons heen via verhalen die we aan anderen en onszelf vertellen.

Het besluit om deze bloemlezing als handelseditie in het Engels en het Nederlands uit te geven, is het gevolg van ons vermoeden dat wij niet de enigen zijn die ervan overtuigd zijn dat verhalen ertoe doen. Mythen, fabels, saga's, kronieken: wat voor vorm verhalen ook aannemen, we spreken allemaal op een of andere manier de taal van het verhaal. We vermoeden dat dit tevens geldt voor onderzoekers buiten FASoS. In de sociale psychologie, criminologie en allerlei andere vakgebieden spreken wetenschappers steeds vaker van een “narratieve wending”.

Nu hoef je helemaal geen onderzoeker te zijn om te weten dat verhalen een belangrijke rol spelen in het leven. De reden waarom we zo graag met collega's bij het koffieapparaat over de laatste aflevering van die ene populaire tv-serie praten of waarom we voor het slapengaan toch nog even dat laatste hoofdstuk in een nieuwe roman uitlezen, is waarschijnlijk dezelfde reden waarom je dit boek hebt opengeslagen en waarom je de pagina's hopelijk verder blijft omslaan.

Wat de bijdragers aan deze bundel eveneens verenigt, is het gevoel dat er zoveel grappige, verontrustende, chaotische en tegenstrijdige dingen gebeuren terwijl je onderzoek doet. Die worden echter nooit in (populair) wetenschappelijke artikelen of boeken gepubliceerd. Juist die ervaringen krijgen hier een plek. Op een speelse en laagdrempelige manier nodigen de auteurs ons uit om te beleven wat het betekent om onderzoek te doen, inclusief alle emoties die daarbij komen kijken. Ze gunnen ons een blik achter de schermen en laten zien dat het doen van onderzoek juist betekent dat je midden in de samenleving moet gaan staan. Bovendien hopen ze collega-wetenschappers te inspireren om hun voorbeeld te volgen en zo bij te dragen aan een juister verhaal over de wetenschap.

De negentien vignetten in dit boek vallen onder de noemer creatieve non-fictie (CNF), een ontluikend literair genre dat gebruik maakt van de technieken van creatief schrijven om feitelijk accurate verhalen te vertellen. In de woorden van een belangrijke voorvechter van CNF gaat het om “het

schrijven van waargebeurde verhalen die informatie geven over een verscheidenheid aan onderwerpen, verrijkt met relevante doordachte ideeën, persoonlijk inzicht en intimiteiten over het leven en de wereld waarin we leven”.² Het is dus een vrij open en flexibel genre. In de kern gaat het erom dat auteurs hun ervaringen en die van anderen “waarheidsgetrouw” presenteren³, maar met het soort flair dat gewoonlijk wordt geassocieerd met fictie, poëzie en toneel- of filmscripts. Middels CNF kan de menselijke en speelse dimensie van onderzoek bijgevolg bij uitstek worden belicht.

Voor deze bundel kregen alle auteurs, omwille van de samenhang, de opdracht om een vignet te schrijven over een specifieke omgeving of gebeurtenis. We hebben het begrip “verhaal” dus ruim geïnterpreteerd.

Sommige van de stukken die uit deze opdracht voortkwamen, voeren de lezer door middel van weelderig proza en zintuiglijke beschrijvingen mee naar locaties in het verleden of het heden. Zo laat Maud Oostindie de houtrook van de Italiaanse Alpen zingen en stelt Brigitte Le Normand

Ze gunnen ons een blik achter de schermen

zich voor hoe de drukke Joegoslavische havenstad Rijeka er in de jaren vijftig van de vorige eeuw uit moet hebben gezien en zelfs hoe ze moet hebben geroken en gesmaakt.

Andere plaatsen die worden beschreven in de bijdragen lijken op het eerste gezicht heel gewoon. De verhalen van Emilie Sitzia over een museum, van Paul Stephenson en Johan Adriaensen over de grauwe “Eurocrat” kantoren, van Sally Wyatt over de tandartsstoel, van Yiming Wang over online fan-chatrooms, en van Ragna Zeiss over een toilet maken echter al snel duidelijk dat die plekken allesbehalve gewoon blijken te zijn. Ze roepen cruciale vragen over ethische kwesties op. Zo stemt het toilet bijvoorbeeld tot nadenken over hoe zit met privacy en toestemming, wanneer onze stoelgang wordt gebruikt om de volksgezondheid te monitoren (wat tijdens de COVID-19 crisis het geval was).

Sommige verhalen hebben een duidelijke plot. Valentina Mazzucato's thrillerachtige verhaal over veldwerk in de Bijlmerbuurt in Amsterdam en Karlien Strijbosch' suspensevolle

verslag van een nacht die ze in Senegal doorbracht, confronteren ons met de verwachtingen en vooroordelen van de onderzoekers (en die van onszelf). Andere auteurs voeren ons naar de levens van de mensen die ze hebben bestudeerd. Zo maakt Jacob Ward ons deelgenoot van wat de invloedrijke ingenieur bij de British Telecom dreef, die de telecominfrastructuur fundamenteel zou veranderen. Marie

Rickert laat zien hoe het spel van de peuters Pim en Louis ons iets vertelt over de interactie tussen taalontwikkeling en sociale praktijken. Aneta Spendzharova vertelt over de Bulgaarse “cryptokoningin” die de FBI probeert te ontwijken. Christin Hoene probeert zich voor te stellen hoe de Indiase natuurkundige Jagadish Chandra Bose zich gevoeld zou hebben bij de opening van een naar hem vernoemd onderzoeksinstituut

tijdens de Britse koloniale overheersing. Sarah Anschütz neemt ons mee naar het bescheiden Antwerpse appartement van Esther om te laten zien hoe culturele barrières tussen Ghana en België worden geslecht. Dan zijn er nog de auteurs die van de gelegenheid gebruik hebben

*Geen ivoren
toren,
evenmin een
ideaalbeeld,
maar het werk
van mensen
en verhalen
die ertoe doen*